Een nieuwe soort *Ataxiocerithium*, maar nog geen holotype

Robert Marquet [1]

Enige tijd geleden toonde de heer L. Ceulemans mij enkele schelpjes uit de Kattendijk Formatie van Doel, die blijkbaar behoren tot de groep van de Cerithiopsoidea, maar die niet in mijn publicaties (Marquet, 1998, 2001) over deze groep terug te vinden waren. Het bleek snel dat het hier om een nieuwe soort ging. De schelpjes hadden namelijk vier spiralen in plaats van drie en konden dus niet in de Cerithiopsidae geplaatst worden. De weinig bolle windingen van de soort deden onmiddellijk denken aan het genus *Ataxiocerithium* Ludbrook, 1957, waarvan twee soorten uit het Belgische Mioceen bekend zijn (zie Marquet, 1997). Dit genus was echter nog niet gevonden in het Plioceen van het Noordzeebekken. Helaas ontbrak bij alle exemplaren de protoconch, en soorten uit deze groep mollusken kan men nu eenmaal niet als nieuw beschrijven als dit essentiële kenmerk ontbreekt. Daarom een oproep: heeft iemand exemplaren die lijken op een *Cerithiopsis*, maar met vier spiralen op de jongste windingen en met tamelijk vlakke windingen, waarbij de protoconch behouden is? Dan kunnen we deze zonder twijfel als een nieuwe soort benoemen.

Classis Gastropoda
Subordo Ptenoglossa Gray, 1853
Superfamilia Cerithiopsoidea H. & A. Adams, 1854
Familia Newtoniellidae Korobkov, 1960
Genus *Ataxiocerithium* Ludbrook, 1957

Vindplaats

Doel, provincie Oost-Vlaanderen, België; Verrebroekdok; Kattendijk Formatie, Zancleaan, Vroeg Plioceen; *Petaloconchus* bed.

Materiaal

Drie fragmenten, collectie L. Ceulemans.

Toewijzing aan het genus *Ataxiocerithium*

Deze soort is zonder twijfel een *Ataxiocerithium*, zoals gedefiniëerd door Gründel (1980), omwille van de aanwezigheid van vier spiralen op de laatste windingen, de rechte in plaats van bolle windingen en het lange siphokanaal.

Beschrijving

Kleine (ongeveer 5 mm lange), langgerekte schelp met redelijk vlakke teleoconch windingen, die slechts abapicaal meer afgerond zijn. Diameter veel lager dan halve hoogte. Sutuur diep ingesneden. De volwassen sculptuur start met drie spiraalribben, die gekruisd worden door minder duidelijke axialen. De abapicale spiraal vormt een zwakke carina op de oudere windingen, die minder duidelijk wordt naar de mondopening toe. De laatst bewaarde winding heeft steeds vier spiralen, waarvan de adapicale zeer dicht bij de sutuur ligt. De intercostale ruimten zijn ongeveer even breed als de ribben. Ook op de basis komen veel fijnere spiraalribben voor. Verder komen ongeveer per winding 16 zwakkere, minder duidelijk afgescheiden en bijna orthocliene axiale ribben voor. Er ontstaan zwakke knobbels bij de kruisingen van spirale en axiale ribben, die meestal vierkant zijn, maar op de laatste windingen onderaan breder dan hoog kunnen worden. Het siphokanaal is lang en smal.

Bespreking

In de miocene Zanden van Edegem (Berchem Formatie) van België komt de soort *Ataxiocerithium asperulatum* (Cossmann & Peyrot, 1922) voor (zie Marquet, 1997, p. 27, fig. 2).

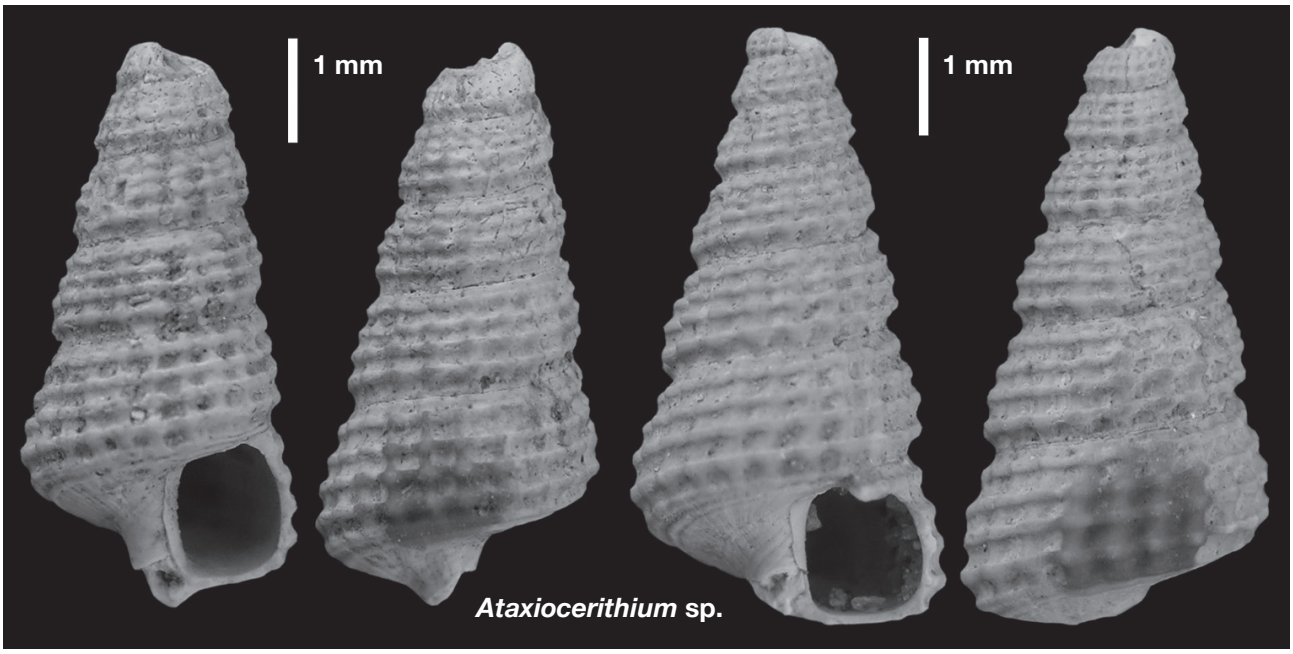

Ataxiocerithium sp.

Deze schelp heeft een multispirale protoconch, die bestaat uit zes windingen. Bovendien is de schelp breder in verhouding tot de hoogte en ze vertoont een vernauwing aan de adapicale zijde van elke winding. *Ataxiocerithium christinae* (Boettger, 1901) wordt gevonden in de miocene Zanden van Zonderschot, Berchem Formatie (zie Marquet, 1997, p. 29, fig. 1). Ook deze soort heeft een multispirale protoconch van zes windingen. De vorm komt echter tamelijk sterk overeen met die van de nieuwe soort. Enkel wanneer een protoconch bekend wordt van het pliocene materiaal kan beslist worden of het hier werkelijk om iets nieuw gaat; een multispirale protoconch is niet nodig om tot het genus *Ataxiocerithium* te behoren, als u een exemplaar hebt met een paucispirale bewijst dit zeker dat het werkelijk een nieuw taxon is.

Dankwoord

Ik wil de heer L. Ceulemans (Brussel) bedanken voor het tonen van deze bijzondere schelpjes. J. Laporte dank ik voor de foto's. Hopelijk kan ik ook nog iemand bedanken voor het tonen van een volledig exemplaar.

Literatuur

Gründel, J., 1980. Bemerkungen zur Überfamilie Cerithiopsacea H.A. Adams, 1854 (Gastropoda) sowie zur Fassung einiger ihrer Gattungen. – Zoologischer Anzeiger, 204: 209-264.

Marquet, R., 1997. Two *Ataxiocerithium* species from the Miocene of Belgium (Gastropoda Prosobranchia: Cerithiopsidae). – Basteria, 61: 27-31.

Marquet, R., 1998. Three *Cerithiopsis* species, new for the Miocene of Belgium. (Cerithiopsidae, Prosobranchia: Gastropoda). – Basteria, 62: 35-41.

Marquet, R., 2001. A study of some Neogene European species of Seilinae (Cerithiopsidae, Gastropoda). – Bulletin de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique, Sciences de la Terre, 71: 185-208.

[1]*Robert.Marquet, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen; correspondentie Constitutiestraat 50, 2060 Antwerpen, België; Robert.Marquet@hotmail.be*